

לקוטי שיחות חלק טז, יתרו ב תרגום חופשי ללשון הקודש * כל הזכויות שמורות לקה"ת

מזיק לא לו ולא לבני ישראל, אלא – ויכַלְתָּ עַמְד וְגַם כָּל הָעַם הַזֶּה עַל מְקוֹמוֹ יָבֹא בְשָׁלוֹם.

והוכחה נוספת לדבר – שהנהגת משה "לשפוט את העם... מן הבקר עד הערב" היא הדרך האמיתית ע"פ תורה (וממילא, בודאי יגן הדבר על משה מפני מצב של "נבול תבול גו") – אפשר ללמוד ממאמר חז"ל ש"שם יתרו" (או "יתרו") הוא "על שם שיתרו פרשה אחת בתורה ואתה תחזו".

מזה שדייקו חז"ל לומר "שיתרו פרשה אחת בתורה" – ולא אמרו שזכה שפרשה זו "נאמרה (או "נכתבה") על ידו" (על־דרך הלשון שמצינו בנוגע לפרשיות אחרות בתורה) – משמע, שלא זו בלבד שע"י יתרו נתגלתה הפרשה "ואתה תחזו", אלא יתירה מזו: יתרו חידש וגרם כפיכול יתרון (והוספה) בתורה – על־ידו נוספה בתורה פרשת "ואתה תחזו" (שלא הייתה קודם לזה בתורה מצד עצמה).

וממילא מוכן, שלפני שגרם יתרו להוספת פרשה זו בתורה, הנה מצד תורת אמת גופא לא היה קיים סדר ההנהגה של "ואתה תחזו", אלא היה על משה עצמו לשפוט את העם בכל דבר. וזהו הטעם לכך שמשה רבינו, אשר כל ענינו הוא תורה, נהג כן באותה שעה.

אלא שעפ"ז עדיין אינו מוכן לאיך גיסא: מאחר שגם ע"י הנהגת משה הנה "ויכַלְתָּ עַמְד וְגַם כָּל הָעַם הַזֶּה עַל מְקוֹמוֹ יָבֹא בְשָׁלוֹם" – אם כן, מנין נתחדש ונוצר מקום לחששו של יתרו, שהנהגת משה עלולה להביא

א. בפרשתנו מסופר, שבראות יתרו את משה רבינו יושב "לשפוט את העם... מן הבקר עד הערב", טען לפניו – "מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב... נבול תבול גם אתה גם העם גו"; והשיא לו העצה "ואתה תחזו גו", שיבחר משה "שרי אלפים וגו" אשר "ישפטו את העם בכל ית", ורק "הדבר הגדול יביאו אליך", וע"י הנהגה כזו – אזי "ויכַלְתָּ עַמְד וְגַם כָּל הָעַם הַזֶּה עַל מְקוֹמוֹ יָבֹא בְשָׁלוֹם".

וידועה התמיהה בזה: איך יתכן שמשה רבינו, רעיא מהימנא של ישראל, לא חשש בעצמו שאופן הנהגתו יביא לכך ש"נבול גו" העם גו", ולא עלתה בדעתו העצה הכי פשוטה למנות שופטים שיסייעו "לשפוט את העם"; ודוקא יתרו כהן מדין, שהגיע למקומם למשך זמן קצר, הוא שהבין זאת והביא את הדבר לידי פועל?

ישנו מאמר העולם ועמא דבר: "א גאסט פאר א ווייל, זעט אויף א מייל" (אורח הבא לרגע רואה למרחק מיל), היינו שדוקא אדם הנמצא על אתר עלול שלא להבחין אפילו בדבר הפשוט – אבל ח"ו לומר בנוגע למשה רבינו, אשר נבחר ע"י הקב"ה עצמו מרגע הוולדו להיות רועה ישראל – וכבר היה הרועה הנאמן של בני ישראל בפועל למשך זמן – שלא ידע זאת עד שבא יתרו ועוררו על כך].

ומזה גופא מוכן, שבעיני משה – ומצד מדרגת משה כן הוא באמת – היה הוא לבדו יכול (ויתירה מזו – הוא לבדו היה צריך) להתעסק במשפט העם, בין ב"דבר הגדול" ובין ב"דבר הקטן", ובכל זאת לא היה הדבר

למצב של "נבול תבול גו", ו"פכד מן הדבר"?

ב. והנה, ענין זה בשייכות לטענת יתרו – שהיתה לאחרי (הלוחות השניות של) יום הכפורים – שמשא אמד בדעתו את (עצמו ואת) ישראל שלא כפי העולה מטענת יתרו, כנ"ל, שאין הם יכולים ואינם צריכים להשפט ע"י משה עצמו וללמוד מפיו כי אם את משפט "הדבר הגדול" ו"את חוקי האלקים ואת תורותיו",

הרי הוא בדומה למה שמצינו קודם לכן – תיכף לאחר עשרת הדברות (הלוחות הראשונות), בשייכות לטענת בני ישראל שאין ביכלתם לשאת את שמיעת "קול ה' אלקינו עוד", ובקשתם מ"משה ואת תדבר אלינו" – שטען משה (כפירוש רש"י, אשר "ואת" – לשון נקבה – משמעו) "התשתם את כוחי כנקבה שנצטערתי עליכם ורפיתם את ידי... וכי לא היה יפה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ללמוד ממני".

כלומר: ע"פ אומד דעתו של משה היו בני ישראל צריכים לבקש ללמוד תורה מפי הגבורה, שפן הדבר היה ביכלתם, ומכל מקום קיבל הקב"ה את טענת בני ישראל – "היטיבו כל אשר דברו" [כבנידון דידן, שהספים הקב"ה לעצת יתרו, והדבר אף נעשה לפרשה בתורה].

ואף בנידון זה קשה: הלא החילוק בין מדריגת ישראל ע"פ מה ששיער משה (שביכלתם ללמוד מפי הגבורה) לדרגת מצבם בפועל (שהוצרכו ללמוד מפי משה), הוא מן הקצה אל הקצה [כמובן מזה שהידיעה על-דבר מצבם פעלה במשה ש"התשתם את כוחי כנקבה"] – ואם כן, איך יתכן לומר שמשא רבינו, הרועה והמפרנס

דכלל ישראל, לא כיון כביכול אל נכון (ובזה גופא – עד כדי כך), באומד מצבם של צאן מרעיתו?

ג. אחד מהביאורים שאפשר לומר בזה:

אין פירוש הדבר שמשא רבינו טעה ח"ו באומד מצבם של בני ישראל, אלא הכוונה בזה היא – שבשעה שמשא רבינו מביט על בני ישראל (בשעה שהם ניצבים יחד עם משה), הרי הם באמת במעמד ומצב נעלה יותר, באופן שיש ביכלתם באותה שעה ללמוד ולקבל תורה מפי הגבורה, כיון שמשא מרומם אותם ומקרבים למדריגתו (ולפיכך, כשם שלמד הוא תורה מפי הגבורה, כן פועל הוא על בני ישראל שיוכלו אף הם ללמוד מפי הגבורה).

אלא שעל כך טענו בני ישראל: מה שביכלתם ללמוד תורה מפי הגבורה, הרי אין זה אלא מפני שמשא מרומם אותם לדרגה כזו; ועל כן מביקשם הוא – ברצונם "לתפוס" את התורה בכלי ההשגה שלהם, ככחותיהם הפרטיים ובמעמד ומצב שבו עומדים הם מצד עצמם. ועל זה אמר הקב"ה "היטיבו כל אשר דברו", כי באופן זה תתקבל בהם התורה ותיקלט בפנימיותם.

ד. ובזה יובן דיוק הלשון "התשתם את כוחי כנקבה" אשר (אינו מורה רק על הרגש של צער, "נצטערתי עליכם", אלא) מודגש בו בעיקר ענין החלישות ("ורפיתם את ידי"). דלכאורה, מה ענין חלישות פחו של משה לכאן?

וההסברה בזה: כדי שמשא רבינו יוכל ללמוד תורה עם בני ישראל כפי רצונם, "ואת תדבר אלינו", היה מוכרח להשפיל עצמו ממדריגתו. כי באם תאיר באותה שעה בחינת "משה" בגלוי ובכל התוקף, יתרומומו

ישראל ל(דרגת משה –) מדריגה שבה צריכים הם ללמוד (לא "ממני", ממשה, אלא) "מפי הגבורה".

ולכן בהכרח שתחילה יהא תש פחו של משה כנקבה – תלישות וירידה במדריגת משה – ועי"ז יהיה ביכולתו אחר כך לשמש ממוצע בין הקב"ה לישראל ולמסור להם את דבר ה'.

ה. פאשר הגיע הזמן שבו הוצרך משה להתחיל ללמוד תורה עם בני ישראל – לאחר שקיבל תורה מפי הגבורה בהר סיני, ולאחר נתינת הלוחות השניות ביום הפיפורים – היה סבור שעל ישראל לשמוע את כל עניני התורה באופן ישיר ממנו עצמו.

דכיון שמשה הוא שלמד תורה "מפי הגבורה" עצמו, הרי אין ביכולת אף אחד מלבדו למסור את דבר ה' עם כל האור וכו'; ויתירה מזו: בהיותו מי שעליו נאמר "אנכי עומד בין ה' ובניכם גו' להגיד לכם את דבר ה'", ובפרט ששכינה מדברת מתוך גרונו של משה – נמצא, שפאשר שומעים בני ישראל תורה מפי משה, הרי זה כאילו הם שומעים זאת "מפי הגבורה".

[וזהו דיוק הלשון במענה משה על טענת יתרו (מפני מה שופט הוא בעצמו את העם) – "כי יבא אלי העם לדרוש אלקים", כפירוש רש"י – "לשאול תלמוד מפי הגבורה", היינו שלימודם מפי משה הוא כ"תלמוד מפי הגבורה"].

זאת ועוד: מאחר שמשה מרום את בני ישראל ומקרבם לדרגתו, אזי גם קבלתם את התורה ממנו תהיה על-דרך אופן קבלתו אותה מפי הגבורה.

ובלשון החסידות: דרגת משה היא "ראיה" – הוא קיבל את התורה מפי הגבורה באופן של ראיה. ולכן, בנוסף לכך שאינה דומה קבלת דבר ממי שראוהו בעצמו לקבלת דבר ממי שרק שמע אותו (כמאמר חז"ל "אינה דומה ראיה לשמיעה") – הנה פעולת משה עי"ז שרומם את ישראל היא, שגם אופן הקבלה שלהם (ממשה) יהיה בדרגת ראיה.

ומהאי טעמא, כיון שבני ישראל מקבלים את השפעת התורה ממשה באופן של ראיה, רק משה עצמו יכול (וצריך) ללמוד תורה עם בני ישראל, ואף לשפוט אותם בעצמו בכל עניניהם, ואזי – ויכלת עצמו וגם כל העם הזה על מקמו יבא בשלום".

ו. וזה היה חידושו של יתרו:

יתרו הגיע מארצו, היה גר וכו', ועל פן הוא ראה את ישראל בהיותם (לא במצב זה, שמשה מרום אותם לדרגתו, אלא) במצבם מצד עצמם; ולכן טען שענין משפטם של ישראל אינו יכול להיות ע"י משה עצמו:

בענין לימוד התורה – יש מקום לומר שע"ז גופא שבני ישראל באים ללמוד "את החוקים ואת התורות גו' את הדרך ילכו בה ואת המעשה גו'", פועל הדבר את פעולתו, ואזי מתרוממים ישראל לדרגת משה ולומדים בדרגתו, ולכן – "והזרתה (משה) אתהם את החוקים גו'".

אבל פאשר באים אליו בני ישראל לדון על-דבר משפט בנוגע לעסקיהם, ואף ליישב את "דברי ריבותם", הרי באותה שעה אין הם ב"עולמו" של משה, וממילא אין ביכולתם בשעת מעשה להתרומם כדי לקבל וללמוד את משפט את התורה באופןו של משה.

של התלמיד הנתיק, הנה אף זה "ניתן למשה מסיני".

וטעם הדבר, שמאחר שתלמיד ותיק זה התייגע והמציא את החידוש בשכלו – לכן אין החידוש יכול להיות חלק מתורת משה אלא אם כן מגיע הדבר באמצעות משה, ואזי זהו דבר ה' ממש.

וזהו שאמר יתרו למשה רבינו "ואתה תחזה – ברוח הקודש שעליך": על משה לבחור ולמנות, ברוח הקודש שלו, את "שרי האלפים וגו'" אשר ישפטו את העם, ועי"ז מובטח לכל הדורות שמשפט ישראל ע"י חכמי ישראל (סמוכין איש מפי איש עד משה רבינו) ע"פ הפסקדין שהם מסיקים בשכלם – הרי הוא משפטה של תורת אמת (תורת משה).

ת. ובזה יובן גם הדיוק – "ואתה תחזה" (ולא "ואתה תראה"):

באם יביט משה ברוח קדשו באופן של ראיה – דרגת משה במילואה ובתקפה – לא יהיה צורך להזקק ל"שרי אלפים וגו'". במצב זה נעשים כל העניינים באמצעות משה באופן גלוי, והוא עצמו שופט את הכל, את כל העם ובכל ענייניהם (הן "דבר הגדול" והן "דבר הקטן"):

ודוקא עי"ז שישנה אצל משה ירידה ממדרגתו (על-דרך "התשתם את כוחי", כנ"ל ס"ד) – היינו, שתמורת הראיה יש לו רק (בחינת "תחזה", שהיא) התרגום של ראיה, כלומר, זהו ענין הראיה (דרגת משה) כפי שהוא "מתורגם" (ונמשך) ללשון תרגום (לשון ארמי, השייך לעולם), ובכך לשון החסידות: "אחוריים של בחינת ראיה" – אזי רואה הוא את ישראל כפי שהם מצד עצמם,

אמנם המצב הזה, שהתייצבות בעלי הדינים לפני משה רבינו – היא גופא רוממה אותם בשעת מעשה מהתלבשותם בתוך עסקיהם [כמוכן אפילו ל"בן חמש למקרא", שכאשר הוא נמצא בחדר אחד עם המלמד שלו, הנהגתו שונה מאשר היא בשעה שהוא יושב לבדו ועסוק בענייניו], עד אשר היה ביכולתם לקבל וללמוד את משפט התורה באופן של דרגת משה;

אף בכל זאת הספים הקב"ה לעצת יתרו, מפני שהיה צורך (גם) להבטיח את מצבם של בני ישראל לאחר פניסתם לארץ ישראל, כאשר "הנך שוכב גו' וקם העם הזה גו'" – שאף שלא ילמדו תורה מפי משה ולא יתרוממו על-ידו, הנה גם באותה שעה תגיע אליהם התורה (שהיא דבר ה' בכל הזמנים) ע"י ראשי אלפי ישראל שבדור.

וזהו גם הטעם לכך שמשה לא סבר שעליו לעשות זאת בעצמו, שהרי [בנוסף לכך שענין זה – שרועה ישראל ישנה סדר הנהגתו כדי להבטיח את המצב שלאחרי הסתלקותו – דבר חידוש הוא; הנה באותה שעה עדיין לא עלה על הדעת מצב אחר, שהרי לולא החטא שלאחרי זה] משה היה צריך להכניס את בני ישראל לארץ ישראל, ואזי היתה זו גאולה שלימה שאין אחריה גלות, אשר בה לימודם של ישראל הוא בדרגת ראיה.

ז. אמנם, גם הפעולה לצורך ענין זה גופא צריכה להעשות ע"י משה רבינו, שהרי כל עניני התורה – אפילו העניינים הנוגעים לדורות הבאים – מוכרחים לבוא באמצעות משה, וכמאמר חז"ל "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש בתורה הכל ניתן למשה מסיני" – כלומר: אפילו מה שתלמיד ותיק, בדור שלאחר זמן, מחדש – היינו שזהו חידושו

(משיחת ט"ו בשבט תשל"ה,
לקוטי שיחות חלק טז, יתרו ב,
בתרגום ללשון הקודש)

וממילא ישנו צורך בענין זה של בחירת "שרי
אלפים וגו'".

ולפיכך נקראת הפרשה על שם יתרו, "על
שם שיתר פרשה אחת בתורה", כי מצד דרגת
משה הסדר הוא באופן אחר; ויתירה מזו –
בתורה מצד עצמה, שהיא גילוי חכמתו
יתברך (המתגלה ע"י משה), הסדר הוא
באופן אחר; אבל יתרו גרם ליתרון בתורה,
שגם סדר הנהגה של "ואתה תחזקה" –
נעשה סדר הנהגה ע"פ תורה.

ט. אמנם, לכאורה עפ"ז נמצא, שהסדר של
"ואתה תחזקה" הוא ענין של ירידה בלבד,
ח"ו – לצורך אלו מישראל הזקוקים לממוצע
בינם ובין משה (כשם שהיו בני ישראל
זקוקים למשה כממוצע בינם ובין "פי
הגבורה");

אך בפנימיות הענינים – הנה אדרבה: דוקא
ע"י ההתעסקות לסייע ולרומם יהודי הנמצא
למטה מטה ביותר, ניתן "לתפוס" ולהמשיך
מן הגבוה גבוה ביותר,

[על־דרך מה שמאריך כ"ק מורי וחקמי
אדמו"ר לבאר במאמרי ההילולא שלו,
שדוקא עבור העבודה בעולם הזה התחתון,
שבו יש צורך במלחמה עצומה בגוף ובנפש
הבהמית, מבזבזים מלמעלה את האוצרות
הכי יקרים (שעוד עת המלחמה אפילו לא
ניתנו לראותם), ועיקר המכון בבזבז
האוצרות הוא שיגיעו (לא רק לפקידי החיל,
אלא) לידיהם של אנשי החיל, המבצעים את
המלחמה בפועל];

ועי"ז נשלמת הפיונה העליונה ד"נתאווה
הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים", בעולם
הזה התחתון, שאין תחתון למטה ממנו,
ודבר זה יהיה בשלימות ובגלוי בביאת משיח
צדקנו, בקרוב ממש.